

Kerkdienst Janskerk 24 december 2017

Thema: Met Zacharias de stilgevallen priester

Lezing: Lukas 1 : 5-25.57-80

Voorganger: Harry Pals

Inleiding

We kiezen deze zondag voor de vader van Jezus' verre neef Johannes (de latere Doper): de priester Zacharias. Hij speelt zijn rol in een klassiek Israelitisch verhaal: van een onmogelijke geboorte, van mensen die menselijkerwijs gesproken te oud zijn om nog mee te doen in de toekomst. En toch... Maar Zacharias heeft tijd nodig om dit te kunnen geloven. Die tijd mag hij in stilte doorbrengen. Zo brengt hij ons bij Kerst.

Overweging

Enkele woorden vanuit de stilte naar de stilte toe...

Wordt er niet veel te veel gepraat in onze wereld?: we stouwen vergaderingen vol met woorden, we kletsen en kakelen aan kerstdiners, we stamelen woorden om niet te hoeven zwijgen, om de stilte te ontlopen. De stilte confronteert ons met onze verlegenheid, met onszelf...

In het bijbelverhaal dat we hoorden valt het grote zwijgen. De routine, de rite, de liturgie – ze worden gevuld met zwijgen.

Daar staat de priester, de beroepsgelovige - voluit rechtvaardig, gaande op Gods weg, onberispelijk; en dat is echt zo! Daar staat hij om zijn dienst te doen in het hart van het geloof, de tempel, 1 x in zijn leven uitgekozen – en dat is nu. Daar staat hij en doet zijn heilige dienst. Hij verwoordt de gebeden van allen die buiten wachten: 'Geef Israel vrede', 'Laat de wierook van mijn offer opstijgen naar U als een gebed', zoals de psalmist het verwoordt [ps. 141]. Hij doet zijn dienst, hij volgt de traditie – maar gelooft hij erin? Verwacht hij toekomst? Nee, de band met zijn toekomst is doorgesneden – zijn kindskinderen zullen er niet bij zijn als de grote dag van de Messias aanbreekt.

Wat rest dan nog? Trouw en toegewijd je werk doen, zonder illusies, ook al vertrouw je eigenlijk niet meer dat het verhaal zal doorgaan na jou. Is het niet alleen geschiedenis, van toen, van ooit? Is *God* daar nog, de levende God? Is de liturgie niet levenloos, dood?

Er moet iets gebeuren, 'geschieden' is het bijbelwoord. 'En het geschiedde...' – zo schrijft Lucas steeds, straks ook in zijn Kerstverhaal. 'En het geschiedde...' wil zeggen: opletten: *God* geschiedt! – bij verrassing, als nieuw, actueel. Hoor het, door alles heen!

Zo wordt het verbeeld verteld: de rook van de wierook vormde een engelengestalte, de klank van de liederen werd een engelenstem, die het verhaal van vroeger vulde met heden en toekomst, die fluisterde: wat je vertelt met je rituelen en gebeden is geen geschiedenis, maar gaat geschieden; je gebed wordt verhoord, je naam wordt waar, Zacharias-Zacharja: 'de Eeuwige gedenkt'. Je prevelende priesterstem zal zich vermengen met je verborgen verlangens, alles van de traditie zal heden zijn. 'Vrees niet, Zacharias' is als het 'vrees niet' dat Abraham hoorde, je hebt toekomst, 'als de sterren aan de hemel je nazaten' [Genesis 15] – dat is jouw werkelijkheid *nu*, Zacharias: een bijzonder kind, toekomst, blijheid, omkeer, Elia – alles van de traditie van je volk wordt jouw heden; nu gaat het gebeuren waar je voor gebeden en gediend hebt...

'Waarom zal ik dat weten?', zegt Zacharias dan – exact de woorden van Abraham toen.

Verwarrend: Zacharias uit zijn twijfel, maar doet tegelijk zijn priesterdienst door het herhalen van deze woorden uit de traditie... Hij vervult zo a.h.w. zijn priesterrol.

En dan treedt de grote stilte in: 'Streng engel die mij sloeg met stomheid / en mij de nacht induwde, die donkere kamer / vol angstvisioenen...', dicht Huub Oosterhuis. Ja, daar gaat het doorheen, de nacht van de ziel, zwijgen – gelegenheid tot bezinning, tijd stil gezet, Zacharias zelf stil gezet, oefenruimte om te leren horen, werkelijk luisteren, om door de stilte heen te breken, om straks een werkelijk waarachtig, 'profetisch' woord te kunnen spreken.

Zo wordt deze dienstvaardige man-van-God die zijn geloofsvertrouwen was kwijtgeraakt voor ons een brug naar Kerst, naar de geboorte van de toekomst.

De man van God valt stil, wordt met zijn vergeefse mond en machteloze gebaren naar het volk veelzeggend: hij heeft een visioen gezien! De Eeuwige leeft onder ons! Hij wekt met zijn stilte zijn vrouw Elisabet ongehoord tot spreken.

“Niets is sterker dan de stilte. Niets is sterker dan het woord dat niemand hoort”, zingt Stef Bos. Toen we hem een keer ontmoetten schreef hij voorin ons tekstboek: ‘Van een zanger die zoekt naar een woord dat klinkt als stilte’.

We hebben de stilte nodig. Kerstmis zonder de ‘ssst’ van ‘stilte’ wordt ‘kermis’...

Stel je voor dat onze adventsgebeden verhoord worden? – het stille uitzien, verlangen naar de komst van God, van Gods Rijk in onze wereld, in mijn wereld...

Zouden we niet vrezan?

Het is vandaag de laatste zondag van advent, tegelijk de dag waarop de Kerstnacht aanbreekt. Laat een tekst uit Iona ons daar brengen:

“Wij moeten een weg bereiden.
Paden rechtmaken die onbegaanbaar werden
door onze zelfzucht en behoeften.

We vergaten de ruimte waar genade woont,
en de boodschap van de engel: ‘Vrees niet!’
We zijn bang voor de blijdschap die ze beloofde.

We vrezan de reis,
de zware tocht, de bittere kou,
de deuren die voor onze neus dichtgeslagen worden.
Dat we zullen gaan bevallen: het jaagt ons angst aan.
En toch: in ons binnenste zuchten en dorsten we naar onschuld.

We moeten de donkere stal van ons hart ingaan.
het oude stro van boosheid en trots wegdoen,
onze handen vies maken en moeite doen
om het frisse, geurige hooi van welkom te vinden,
een kandelaar van hoop aan te steken,
en in eenvoud te wachten op de geboorte van Verwondering.”

[copyright: Mary Hanrahan from Winter by Ruth Burgess,
published by Wild Goose Publications, www.ionabooks.com
(vertaling door Roel Bosch)]

Vanuit de stilte de laatste stapjes naar Kerst... - zo moge het worden.